

Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої ради
ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ управління, адміністрування та інформаційної діяльності
КАФЕДРА управління підприємницькою та туристичною діяльністю

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА
(НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

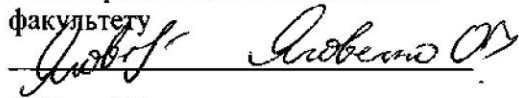
спеціальність 073 Менеджмент
(код і назва спеціальності)

освітня програма Менеджмент: бізнес-адміністрування

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти
факультету

(підпис, ініціали, прізвище)

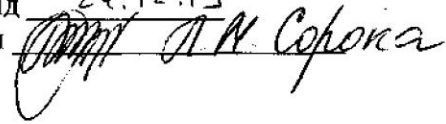
РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та
туристичною діяльністю

протокол № 7 від 24.12.19

Завідувач кафедри

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

к. е. н., доцент кафедри управління
підприємницькою та туристичною діяльністю
Башинська М.І.

Рецензенти програми:

к. е. н., доцент кафедри управління
підприємницькою та туристичною діяльністю
Сорока Л. М.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	24	
Модуль: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-й	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 3	Семінарські заняття:	
	24	
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4	Консультації:	
		-
Форма підсумкового контролю: залік	Індивідуальні заняття:	
	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є комплекс теоретичних, методологічних, організаційних та практичних питань, пов'язаних з управлінням в агропромисловому комплексі.

Метою вивчення дисципліни є: формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, системного мислення та комплексу спеціальних знань і вмінь щодо принципів, прийомів і методів менеджменту агропромислового виробництва з урахуванням процесів, що відбуваються в ньому, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Передумови для вивчення дисципліни «Менеджмент та адміністрування агропромислового виробництва» базуються на вивченні таких дисциплін як «Теорія та менеджмент організації», «Мікроекономіка та макроекономіка», «Економіка підприємства», «Публічне управління та адміністрування».

Міждисциплінарні зв'язки вивчення дисципліни «Маркетинг», «Стратегічне управління», «Організаційне проектування та бізнес-адміністрування», «адміністрування виробничих систем».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

Знання системи управління агропромисловим комплексом та його під комплексами; структури управління, організаційних форм управління підприємствами та організаціями різних форм власності; організації управління матеріально-технічним та сервісним забезпеченням; процесу формування механізмів управління, а також управління функціональними підсистемами (нововведеннями, фінансами, якістю праці і продукції, результативністю тощо); технології вироблення, прийняття і реалізації управлінських рішень та інформаційного

забезпечення системи менеджменту; діагностики системи менеджменту та її адаптація до вимог зовнішнього середовища.

Уміння чітко та ефективно здійснювати управління людьми і матеріальними та фінансовими ресурсами в різноманітних організаціях; вчасно приймати необхідні рішення і реалізовувати їх у практичній діяльності; використовувати інформацію про стратегії підприємства, виробляти пропозиції щодо складу та змісту задач управління; за алгоритмами вирішення задач управління розраховувати трудові витрати на виконання управлінських завдань; визначати центри відповідальності організаційного формування; оцінювати чинні організаційні структури управління та вносити пропозиції щодо їх вдосконалення.

Комунікація використання державної мови у професійній діяльності, створення та організація ефективних комунікацій в процесі управління, управління організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

Автономність та відповідальність виявляти ініціативу і самостійність дій в різних ситуаціях, критично оцінювати явища та процеси у сфері підприємництва; ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні і заняття	Самостійна робота
1.	Модуль 1. Менеджмент та адміністрування агропромислового виробництва Тема 1. Теоретичні основи менеджменту. Предмет та сфера компетенції менеджменту агропромислового виробництва.	4	2	2				8
2.	Тема 2. Особливості функціонування аграрного менеджменту. Бізнес-середовище господарюючих суб'єктів в агропромисловому виробництві.	8	4	4				8
3.	Тема 3. Загальні принципи управління в АПК. Малі, середні та великі підприємства, їх переваги й обмеження в агропромисловому виробництві.	4	2	2				8
4.	Тема 4. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві.	4	2	2				8
5.	Тема 5. Загальні функції аграрного менеджменту	8	4	4				8
6.	Тема 6. Управління трудовими ресурсами аграрного сектора економіки. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.	4	2	2				8
7.	Тема 7. Управління агропромисловим виробництвом: створення та функціонування операційної системи.	8	4	4				6

8.	Тема 8. Управління фінансами в агропромисловому виробництві.	4	2	2				8
9.	Тема 9. Управління результативністю і діагностика системи аграрного менеджменту.	4	2	2				6
Проміжний контроль								4
Разом:		48	24	24				72

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Модуль 1. Менеджмент та адміністрування агропромислового виробництва

Тема 1. Теоретичні основи менеджменту. Предмет та сфера компетенції менеджменту агропромислового виробництва

Сутність та зміст понять «управління», «менеджмент». Історія виникнення науки менеджмент. Основні школи наукового управління. Сучасні концепції розвитку науки менеджмент. Поняття аграрний менеджмент. Цілі та завдання аграрного менеджменту. Менеджер і його функції. Менеджер аграрної сфери, формування професійно-творчої компетентності фахівця аграрної сфери. Сутність і зміст поняття «бізнес і підприємництво», «підприємницька структура».

Тема 2. Особливості функціонування аграрного менеджменту. Бізнес-середовище господарюючих суб'єктів в агропромисловому виробництві

Необхідність та актуальність впровадження науки менеджмент у практику господарювання підприємств АПК. Особливості управління підприємствами агропромислового комплексу. Роль та місце аграрного менеджменту в управлінні макроекономічними процесами в агропромисловому виробництві. Аграрний менеджмент у вирішенні збалансованого розвитку регіональних АПК. Нормативно-правове забезпечення функціонування агропромислового виробництва. Імплементация європейського законодавства. Форми власності та організації бізнесу в агропромисловому виробництві. Організації та сутність управління ними. Характеристика внутрішнього середовища організації. Зовнішнє оточення в аграрному бізнесі та його характеристика. Органи управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища. Форми власності та підприємництва, характерні для сучасних умов ринкової економіки та її аграрної сфери. Характеристика індивідуальної та пайової форм власності. Акціонерна (корпоративна) форма власності.

Тема 3. Загальні принципи управління в АПК. Малі, середні та великі підприємства, їх переваги й обмеження в агропромисловому виробництві

Сутність загальних принципів управління. Децентралізація і централізація управління в АПК України. Методологія обґрунтування рівня централізації функцій, прав і відповідальності. Суть демократизації в управлінні. Економічна сутність і функції малих, середніх та великих підприємств. Розвиток і взаємодія малого, середнього і великого бізнесу в аграрному секторі економіки. Перспективи розвитку малих підприємств в АПК України. Вертикально-горизонтальні комунікаційні зв'язки в системі управління агропромисловим розвитком. Комплексні програми розвитку малого і середнього підприємництва.

Тема 4. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві

Зміст і стадії процесу прийняття управлінських рішень. Види управлінських рішень. Методи прийняття управлінських рішень в агропромисловому виробництві. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень. Механізми прийняття управлінських рішень в

аграрній сфері економіки України. Сутність моделювання. Можливість та необхідність здійснення моделювання в агропромисловому виробництві. Різновиди моделей. Теорія ігор. Модель теорії черг. Модель управління запасами. Інші моделі управління в АПК.

Тема 5. Загальні функції аграрного менеджменту

Сутність та зміст функції планування. Формування мети та виокремлення цілей для різних рівнів управління. Особливості вироблення стратегій адекватних умовам агропромислового виробництва в Україні. Шляхи і методи досягнення мети. Особливості стратегічного управління організації. Бюджетування у реалізації стратегічних планів. Перспективи розвитку стратегічного планування підприємств АПК України. Сутність та зміст функції організації. Особливості перебудови організаційних структур підприємств АПК. Види організаційних структур та їх характеристика. Поняття та зміст функції мотивації. Використання теорій мотивації у практиці управління підприємствами на агропродовольчому ринку. Контроль як одна з пріоритетних функцій управління. Види контролю. Процес організації контролю та забезпечення його ефективності. Основні етапи контролю. Роль функції координації в системі управління виробництвом сільськогосподарської продукції. Сутність та зміст системи внутрішньоорганізаційного обліку. Перспективи використання різних методів обліку підприємствами АПК України. Аналіз господарської діяльності підприємств.

Тема 6. Управління трудовими ресурсами аграрного сектора економіки. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.

Поняття менеджменту трудових ресурсів. Планування (формування) трудових ресурсів. Розвиток трудових ресурсів в АПК України. Тенденції на ринку праці в аграрному секторі України. Юридична і соціальна відповідальність в аграрному бізнесі. Аргументи свідчення та заперечення відповідальності в менеджменті. Принципи соціальної відповідальності та етичної поведінки. Етика і сучасне управління.

Тема 7. Управління агропромисловим виробництвом: створення та функціонування операційної системи.

Поняття і сутність операційної системи. Види операційних систем. Проблеми створення операційної системи. Складові операційних систем в аграрному менеджменті. Фактори, що впливають на уникнення «симптомів» кризової ситуації при утворенні та функціонуванні підприємств АПК. Планування випуску продукції. Управління матеріальними запасами. Специфіка оперативного управління виробництвом. Сутність управління якістю праці та продукції. Суб'єкти і об'єкти якості праці та продукції. Комплексна система управління якістю праці та продукції, її структура, підсистеми. Характеристика підсистем. Органи управління якістю праці і продукції. Стандарти-нормативи якості праці та продукції. Функції управлінського персоналу з питань якості праці та продукції. Моделі оцінки якості праці та продукції. Карти оцінок. Механізм стимулювання відповідальності і контролю. Проектування комплексної системи управління якістю праці та продукції в АПК України.

Тема 8. Управління фінансами в агропромисловому виробництві.

Сутність фінансового менеджменту. Структура фінансового менеджменту на підприємствах АПК. Поняття «фінансові ресурси». Особливості формування фінансових ресурсів в АПК України. Механізм функціонування фінансового менеджменту підприємств АПК. Заходи органів державного управління та місцевого самоврядування щодо покращання фінансово-економічного стану агропромислових підприємств. Інструменти фінансування: традиційне банківське кредитування; вексельне фінансування (товарний кредит); аграрні розписки; лізинг; державне фінансування.

Тема 9. Управління результативністю і діагностика системи аграрного менеджменту.
 Результативність організаційних формувань АПК і аграрного менеджменту: сутність, взаємозв'язок з цілями і задачами. Сутність системи управління і результативністю організаційних формувань і менеджменту. Механізм управління результативністю. Стратегія і тактика управління результативністю. Ефективність як критерій оцінки результативності менеджменту.

5.2. Тематика семінарських занять.

Модуль 1. Менеджмент та адміністрування агропромислового виробництва

Тема 1. Теоретичні основи менеджменту. Предмет та сфера компетенції менеджменту агропромислового виробництва.

Тема 2. Особливості функціонування аграрного менеджменту. Бізнес-середовище господарюючих суб'єктів в агропромисловому виробництві.

Тема 3. Загальні принципи управління в АПК. Малі, середні та великі підприємства, їх переваги й обмеження в агропромисловому виробництві.

Тема 4. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві.

Тема 5. Загальні функції аграрного менеджменту.

Тема 6. Управління трудовими ресурсами аграрного сектора економіки. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.

Тема 7. Управління агропромисловим виробництвом: створення та функціонування операційної системи.

Тема 8. Управління фінансами в агропромисловому виробництві.

Тема 9. Управління результативністю і діагностика системи аграрного менеджменту.

Організація самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студента (далі – СРС) як невід'ємна складова освітнього процесу у вищому навчальному закладі є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторної роботи, в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Кожен вид самостійної роботи фіксується в академічному журналі окремою графою. Результативність виконання конкретних завдань для СРС оцінюється в балах від «0» до «5» і фіксується в академічному журналі. СРС може містити крім обов'язкової складової, ще й вибіркової. Обов'язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Менеджмент та адміністрування агропромислового виробництва» становить 72 год. для студентів денної форми навчання

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Менеджмент та адміністрування агропромислового виробництва»:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- пошукова робота за допомогою електронних джерел;
- рішення задач;
- підготовка до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
		Денна форма навчання

1.	Опрацювання лекційного матеріалу	7
2.	Підготовка до семінарських занять	24
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	22
5.	Виконання індивідуального завдання	5
6.	Підготовка рефератів	7
7.	Робота з інтернет-ресурсами	3

Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Управлінські концепції у працях Ф.Тейлора, А.Файоля, М.Вебера, Е.Мейо, А.Маслоу, О.К.Гастева, П.М.Керженцева.</p> <p>2. Розвиток управлінської думки і реформування системи управління в Україні.</p> <p>3. Основні концептуальні ідеї реформування системи управління виробництвом на сучасному етапі розвитку України.</p>	8	письмово (зошити для семінарських занять)
2.	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Зміст поняття "господарський механізм", його складові елементи та напрямки удосконалення.</p> <p>2. Методи управління в системі господарського механізму агропромислового комплексу України, їх класифікація.</p> <p>3. Економічні методи управління та їх економічні важелі.</p> <p>4. Адміністративні методи управління та їх класифікація.</p> <p>5. Соціально-психологічні методи управління.</p> <p>6. Колектив і особистість в системі аграрного менеджменту. Стиль роботи (стиль управління) і психологічна структура особистості керівника.</p>	8	письмово (зошити для семінарських занять)
3.	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Колективні та колегіальні органи управління сільськогосподарськими підприємствами.</p> <p>2. Функції та організація діяльності</p>	8	письмово (зошити для семінарських занять)

	<p>загальних зборів підприємства та виконавчих органів управління підприємством.</p> <p>3. Функції та організація діяльності ревізійної комісії та наглядової ради.</p> <p>4. Особливості організації управління у господарських товариствах, сільськогосподарських кооперативах, фермерських господарствах, приватно-орендних підприємствах.</p>		
4.	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Проектування раціональної організаційної структури підприємств АПК</p> <p>2. Розрахунок штатної чисельності управлінського персоналу підприємств АПК</p> <p>3. Побудова і аналіз структури управління підприємством</p> <p>4. Проектування удосконаленої структури управління підприємством</p>	8	письмово (зошити для семінарських занять)
5.	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Науково-технічний прогрес, його роль у системі управління сільськогосподарським виробництвом.</p> <p>2. Система управління НТП та її елементи.</p> <p>3. Функції державних і внутрішньогосподарських органів управління, установ і організацій, які забезпечують керівництво НТП.</p> <p>4. Зміст понять: «якість праці» і «якість продукції», «стандартизація» і «сертифікація», складові системи управління якістю праці і продукції на підприємстві.</p> <p>5. Організація комплексної системи управління якістю праці і продукції (КСУЯПП) на підприємстві.</p> <p>6. Функції державних і внутрішньогосподарських органів управління, які забезпечують процес керівництва якістю праці і продукції.</p> <p>7. Принципи управління НТП, якістю праці і продукції.</p>	8	письмово (зошити для семінарських занять)
6.	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Система показників результативності управління в організаційних формуваннях.</p> <p>2. Удосконалення процесу прийняття та реалізації управлінських рішень.</p> <p>3. Удосконалення системи контролю в менеджменту.</p>	8	письмово (зошити для семінарських занять)

7.	<p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інформаційне забезпечення процесу управління, класифікація управлінських документів. 2. Основні вимоги до складання і оформлення управлінських документів. 3. Оперативно-розпорядча документація у практиці сільськогосподарських підприємств. 4. Документообіг у системі управління сільськогосподарських підприємств (схеми проходження документів, системи обробки документів). 5. Діловодство в системі управління (визначення, форми реєстрації ділових документів, системи діловодства). 	6	письмово (зошити для семінарських занять)
8.	<p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напрями удосконалення інформаційної системи аграрного менеджменту. 2. Управлінські рішення та їх класифікація. 3. Еволюція розробки й прийняття управлінських рішень. 4. Технологія розробки управлінських рішень. 5. Основні стадії управлінського рішення. 6. Методика економічного обґрунтування ефективності рішень, що приймаються. 	8	письмово (зошити для семінарських занять)
9.	<p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оперативне управління сільськогосподарським виробництвом (зміст, основні функції). 2. Диспетчерська служба в системі оперативного управління сільськогосподарським виробництвом. 3. Управління науково-технічним прогресом у сільському господарстві (державні та внутрішньогосподарські органи управління, їх склад і функції). 4. Планування розвитку системи управління НТП у сільськогосподарському підприємстві. 5. Управління якістю праці та продукції (державні та внутрішньогосподарські органи управління, їх склад і організація діяльності). 	6	письмово (зошити для семінарських занять)
	Проміжний контроль	4 (4)	
Разом		72	

Тематика індивідуальних завдань

1. В якому визначенні найбільш повно відображений зміст поняття «Аграрний менеджмент»?

- А. процес забезпечення досягнення цілей організації шляхом постійного спостереження за її діяльністю та усунення відхилень, які при цьому виникають
- Б. основна керівна ідея, правило, орієнтир діяльності управлінського персоналу, у рамках яких реалізуються цілі організації
- В. діяльність з організації й координації виробництва на сільськогосподарських підприємствах з метою одержання зростаючого прибутку в довгостроковому періоді, а також досягнення інших специфічних для кожного власника підприємства чи менеджера цілей
- Г. інструмент впливу на колектив працівників та окремих виконавців з метою досягнення цілей організації та ефективного виконання її місії
- Д. вид цілеспрямованої діяльності щодо керованого об'єкта, зумовлений кооперацією і поділом праці серед управлінського персоналу, якому властиве замкнуте коло робіт, об'єднаних спільністю значення і виконанням певної ролі в менеджменті

2. Яке поняття розуміють під таким визначенням: «Рух документів на підприємстві за певний період з моменту їх складання до передачі в архів»?

- А. діловодство
- Б. документообіг
- В. оперативне управління
- Г. система управлінської документації

3. В якому визначенні найбільш повно відображений зміст поняття «Управління суспільним виробництвом»?

- А. визначення напрямків розвитку підприємства та способів їх досягнення
- Б. вид цілеспрямованої діяльності щодо керованого об'єкта, зумовлений кооперацією і поділом праці серед управлінського персоналу, якому властиве замкнуте коло робіт, об'єднаних спільністю значення і виконанням певної ролі в менеджменті.
- В. процеси, які відбуваються в організаціях, окремі працівники, трудові колективи, які забезпечують їх здійснення.
- Г. інструмент впливу на колектив працівників та окремих виконавців з метою досягнення цілей організації та ефективного виконання її місії
- Д. основна керівна ідея, правило, орієнтир діяльності управлінського персоналу, у рамках яких реалізуються цілі організації.
- Е. активний вплив на параметри об'єктів, що приймають участь у виробництві, з метою усунення небажаних відхилень від зданих цілей, підтримання стану впорядкованості та рівноваги з навколишнім середовищем.

4. Розкрийте зміст та вкажіть основні завдання загальних функцій менеджменту, при цьому розмістивши їх в логічній послідовності за етапами здійснення управлінського процесу:

Назва функції		Зміст функцій		Завдання функцій	
А.	Контроль	1.	процес спонукання працівників до діяльності для досягнення цілей організації	а)	розподілити завдання, повноваження та відповідальність між працівниками, забезпечити координацію їхніх дій

Б.	Планування	2.	функція управління, в межах якої здійснюється розподіл робіт поміж окремими робітниками і їх групами та узгодження їх діяльності	б)	визначити, що спонукає робітника до праці; спрямувати спонукання працівників на досягнення цілей організації
В.	Організація	3.	процес забезпечення досягнення цілей організації шляхом постійного спостереження за її діяльністю та усунення відхилень, які при цьому виникають	в)	визначення напрямків розвитку підприємства та способів їх досягнення
Г.	Мотивація	4.	процес підготовки на перспективу рішень про те що, ким, як і коли повинно бути виконане	г)	виявлення відхилень та недоліків, уникнення нагромадження та повторення помилок наступному виробничому циклі

1. Розмістіть в логічній послідовності етапи планування:

А.	виконання плану
Б.	визначення вихідних передумов
В.	постановка цілей
Г.	вибір найкращої альтернативи або альтернатив
Д.	введення плану в дію
Е.	виявлення альтернатив

2. Назвіть заключний етап проектування (удосконалення) структури сільськогосподарського підприємства:

А.	визначення мети
Б.	оптимізація кількості управлінського персоналу
В.	створення нормативно-правових документів регламентів
Г.	оптимізація кількості первинних і вторинних виробничих підрозділів

3. В агропромисловому комплексі виділяють такі групи пропорцій:

А.	співвідношення розвитку I і III сфери АПК
Б.	співвідношення розвитку II і III сфери АПК
В.	співвідношення розвитку I і II сфери АПК, I і III, II і III
Г.	співвідношення у розвитку НТП та інформаційному забезпеченні

8. Якість продукції це:

А.	сукупність властивостей продукції, які сприяють задоволенню потреб споживачів та одержанню прибутку виробників
Б.	сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її здатність задовольняти встановлені та очікувані потреби споживачів
В.	сукупність технічних, економічних, експлуатаційних, соціальних та інших властивостей речей і процесів
Г.	ступінь задоволення чи здатність задовольняти визначену потребу

9. Документ, який підтверджує що продукція, система управління якістю, навколишнім середовищем і персонал відповідають встановленим вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документа, визначеного законодавством:

А.	стандарт
Б.	сертифікат
В.	атестат
Г.	свідоцтво

10. Постійні витрати у свинарстві – це:

А.	витрати, розмір яких змінюється при збільшенні або зменшенні кількості поголів'я
Б.	витрати, розмір яких залежить від масштабів виробництва продукції
В.	витрати, що не змінюються при зміні обсягів виробництва і кількості поголів'я

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Теоретико-методологічні засади аграрного менеджменту.
2. Предмет та сфера компетенції аграрного менеджменту.
3. Особливості функціонування аграрного менеджменту.
4. Внутрішнє середовище організацій в агропромисловому виробництві.
5. Форми власності та організації бізнесу в агропромисловому виробництві.
6. Акціонерна (корпоративна) форма власності в АПК.
7. Роль малих підприємств в розвитку агропромислового комплексу України.
8. Загальні принципи управління в АПК України.
9. Комунікаційне забезпечення аграрного менеджменту.
10. Технологія інформаційної діяльності в АПК України.
11. Інформаційне забезпечення в аграрному менеджменті.
12. Роль геоінформаційних технологій в агропромисловому виробництві.
13. Процес прийняття та реалізації управлінських рішень в АПК України.
14. Моделі і методи прийняття управлінських рішень в агропромисловому комплексі.
15. Функції управління в АПК України.
16. Вироблення і рангування мети та стратегій розвитку підприємств АПК України.
17. Функції планування та організації в аграрному менеджменті.
18. Функції контролю та координації в АПК України.
19. Система внутрішньоорганізаційного обліку і аналізу підприємств АПК.
20. Аналіз господарської діяльності підприємств агропромислового виробництва.
21. Соціально-психологічні аспекти управління в аграрному менеджменті.

22. Роль лідерства в організації управління агропромислових підприємств.
23. Управління конфліктами та стресами в агропромисловому комплексі України.
24. Управління трудовими ресурсами в аграрному менеджменті.
25. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.
26. Забезпечення ефективності виробництва в аграрному менеджменті.
27. Створення та функціонування операційної системи в агропромисловому виробництві.
28. Управління якістю продукції в АПК України.
29. Особливості управління фінансами та господарською діяльністю в АПК України.
30. Управління кризовими ситуаціями в аграрному менеджменті.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модульний контроль (МК) – процедура визначення рівня засвоєння студентом навчального матеріалу відповідної дисципліни. Модульний контроль здійснюється шляхом виконання контрольної роботи (тестів), захисту індивідуального завдання тощо.

Варіант № 1

1. Сутність та зміст понять «управління», «менеджмент».
2. Перспективи розвитку малих підприємств в АПК України. Вертикально-горизонтальні комунікаційні зв'язки в системі управління агропромисловим розвитком.
3. Бюджетування у реалізації стратегічних планів.

Варіант № 2

1. Поняття аграрний менеджмент. Цілі та завдання аграрного менеджменту.
2. Характеристика індивідуальної та пайової форм власності. Акціонерна (корпоративна) форма власності.
3. Юридична і соціальна відповідальність в аграрному бізнесі.

Варіант № 3

1. Сутність і зміст поняття «бізнес і підприємництво», «підприємницька структура».
2. Аграрний менеджмент у вирішенні збалансованого розвитку регіональних АПК.
3. Перспективи розвитку стратегічного планування підприємств АПК України.

Варіант № 4

1. Поняття менеджменту трудових ресурсів.
2. Моделі оцінки якості праці та продукції.
3. Механізм функціонування фінансового менеджменту підприємств АПК.

Варіант № 5

1. Перспективи використання різних методів обліку підприємствами АПК України. Аналіз господарської діяльності підприємств.
2. Юридична і соціальна відповідальність в аграрному бізнесі.
3. Моделі оцінки якості праці та продукції. Проектування комплексної системи управління якістю праці та продукції в АПК України.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

ПИТАННЯ ДЛЯ САМООПРАЦЮВАННЯ

1. Сутність управління суспільним виробництвом.
2. Види управління та його фактори впливу.
3. Взаємозв'язок соціально-економічних і організаційно-технічних факторів управління.
4. Об'єктивність характеру управління сільськогосподарським виробництвом.
5. Суб'єкт і об'єкт в управлінні виробництвом.
6. Предмет науки аграрного менеджменту.
7. Аграрний менеджмент як наука і мистецтво управління.
8. Еволюція управлінської думки з часів існування людства.
9. Розвиток системи управління в Україні (праці М.С.Грушевського, Д. І. Яворницького, Ф. Дунаєвського, В.М. Глушкова).
10. Функції управління та їх класифікація.
11. Цілі управління та їх класифікація.
12. Наукові закони і закономірності аграрного менеджменту.
13. Наукові принципи управління, їх класифікація і розвиток.
14. Система в управлінні виробництвом, її елементи і параметри.
15. Основні концептуальні ідеї реформування системи управління виробництвом на сучасному етапі розвитку України.
16. Органи управління АПК на макрорівні.
17. Класифікація органів управління сільськогосподарських підприємств.
18. Загальна схема управління справами у сільськогосподарських підприємствах.
19. Функції загальних зборів агроформування, порядок їх діяльності та прийняття рішення.
20. Функції ради директорів (наглядової ради), порядок їх діяльності та прийняття рішення.
21. Статут організації, зміст його основних структурних розділів.
22. Установчий договір організації, зміст його основних структурних розділів.
23. Правила внутрішнього розпорядку організації, зміст структурних розділів.
24. Організаційна структура управління акціонерного товариства, організаційні аспекти його діяльності.
25. Особливості організації діяльності у повному товаристві, принципова схема управління повного товаристві.
26. Визначення товариства з обмеженою та повною відповідальністю, принципова схема управління, організаційні аспекти їх діяльності.
27. Сутність поняття "інтеграція", вплив інтеграційних процесів на створення різноманітних видів об'єднань
28. Види об'єднань в агропромисловому комплексі.
29. Організація управління в агропромислових комбінатах.
30. Особливості організації управління у науково-виробничих об'єднаннях у сільському господарстві.
31. Особливості організації управління у фермерських господарствах.
32. Роль, структура і зміст положень про структурні підрозділи.
33. Роль, структура і зміст посадових інструкцій управлінського персоналу.
34. Структура управління сільськогосподарського підприємства (роль, визначення, функції, основні елементи).
35. Лінійна система управлінських відносин (визначення, принцип дії, переваги, недоліки).
36. Функціональна система управлінських відносин (визначення, принцип дії, переваги, недоліки).

37. Лінійно-функціональна система управлінських відносин (визначення, принцип дії, переваги, недоліки).
38. Класифікація систем управлінських відносин.
39. Класифікація структур управління сільськогосподарських підприємств.
40. Розрахунок штатної чисельності управлінських кадрів за методикою укрупнених нормативів.
41. Методика аналізу організаційної структури сільськогосподарських підприємств.
42. Методика організаційної оцінки структури управління.
43. Методика економічної оцінки ефективності структури управління.
44. Принципи побудови організаційних структур управління.
45. Етапи та напрямки удосконалення організаційних структур управління.
46. Господарський механізм управління в умовах ринкової економіки (сутність, характеристика основних елементів).
47. Методи управління (визначення, сутність, класифікація).
48. Загальні правила оперативно-розпорядницької діяльності для управлінських працівників.
49. Стиль управління керівника (визначення, сутність, класифікація).
50. Колектив і особистість у системі управління.
51. Формальна і неформальна структура трудового колективу.
52. Психологічна структура особистості.
53. Методика визначення соціально-психологічного мікроклімату трудового колективу.
54. Управління колективною творчістю за методикою «мозкової атаки».
55. Інформаційне забезпечення процесу управління, класифікація управлінських документів.
56. Основні вимоги до складання і оформлення управлінських документів.
57. Оперативно-розпорядча документація у практиці сільськогосподарських підприємств.
58. Документообіг у системі управління сільськогосподарських підприємств (схеми проходження документів, системи обробки документів).
59. Діловодство в системі управління (визначення, форми реєстрації ділових документів, системи діловодства).
60. Напрями удосконалення інформаційної системи аграрного менеджменту.
61. Управлінські рішення та їх класифікація.
62. Еволюція розробки й прийняття управлінських рішень.
63. Технологія розробки управлінських рішень.
64. Основні стадії управлінського рішення.
65. Методика економічного обґрунтування ефективності рішень, що приймаються.
66. Оперативне управління сільськогосподарським виробництвом (зміст, основні функції).
67. Диспетчерська служба в системі оперативного управління сільськогосподарським виробництвом.
68. Управління науково-технічним прогресом у сільському господарстві (державні та внутрішньогосподарські органи управління, їх склад і функції).
69. Планування розвитку системи управління НТП у сільськогосподарському підприємстві.
70. Управління якістю праці та продукції (державні та внутрішньогосподарські органи управління, їх склад і організація діяльності).
71. Комплексна система управління якістю праці і продукції, порядок її створення та організація діяльності в аграрному формуванні.
72. Основні напрямки удосконалення системи аграрного менеджменту в сучасних умовах розвитку АПК України.
73. Досвід управління сільськогосподарським виробництвом у розвинених країнах Заходу, США, Близького Сходу та Азії.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Результати навчання оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою «зараховано», «не зараховано». Шкала переведення балів подана в таблиці 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	залік	
90-100	зараховано	
89-70		
51-69		
26-50	не зараховано	
1-25		

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний та проміжний контроль.

Критерії оцінювання поточного та проміжного контролю визначаються Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС, яке прийнято в університеті із урахуванням вагових коефіцієнтів:

– поточного контролю – 0,7;

– проміжного контролю – 0,3.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів (табл. 2):

Таблиця 2.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка

	шкала	Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу (див. таблицю 4.) з відповідним ваговим коефіцієнтом.

Таблиця 4.

**Таблиця переведення середньозваженого балу
за 100-бальною шкалою**

100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

За таблицею 4 визначають кількість балів за 100-бальною шкалою, яку множать на ваговий коефіцієнт – 0,7 і отримують кількість балів за поточний контроль.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю з дисципліни здійснюється за шкалою від «0» до «30». Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожний блок питань/завдань (у першому блоці оцінюється окремо кожне теоретичне питання від «0» до «5»; у другому – кожний вірно виконаний тест; у третьому – завдання), яка переводиться за 100 бальною шкалою (табл. 4.) та множиться на коефіцієнт 0,3.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела

1. Дем'яненко С. І. Аграрний менеджмент: підручник. Київ : КНЕУ, 2018. 520 с.
2. Дем'яненко С. І., Сас О. О. Управління великотоварними агропромисловими формуваннями : монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 216 с.
3. Завадський Й. С. Менеджмент. Т. 1. Київ: Україно-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 544 с.
4. Кові Стівен Р. Восьма звичка. Від ефективності до величч. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 495 с.
5. Райнер Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными. Москва : ИД Высшей школы экономики, 2014. 384 с.
6. Россоха В. В., Шарапа О. М. Інституційне забезпечення управління господарською діяльністю аграрних підприємств. Економіка АПК. 2016. № 10. С. 73–81.
7. Сас О. О. Управління чи менеджмент: теорія і практика в діяльності підприємства. Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів Київського нац. екон. ун-ту ім. Вадима Гетьмана, 2014. Вип. 32. С. 172–179.
8. Сас О. О. Оцінка ефективності управління у великотоварних агропромислових формуваннях. Економіка АПК. 2014. № 10. С. 99–105.
9. Павлик В. П. Системний підхід до управління сільськогосподарськими підприємствами. Економіка АПК. 2018. № 3. С. 67–73.
10. Чорний Г. М., Ястреб М. П., Міщенко І. А. Методологічні аспекти оцінки рівня системи управління в аграрних підприємствах. Економіка АПК. 2013. № 1. С. 71–70.
11. Чорний Г. М., Ларіна Я. С., Міщенко І. А. Аспекти управлінської діяльності в теорії аграрного менеджменту. Економіка АПК. 2016. № 3. С.80–87.
12. Чорний Г. М., Міщенко О. М., Файчук О. М. Інтерпретація понять «управління» і «менеджмент» та абстрагування їх змісту в теорії аграрної економіки. Економіка АПК. 2014. № 3. С. 87–92.
13. Шваб Клаус. Четвертая промышленная революция. Київ : Эксми, 2016, 138 с.
14. Пособие по современному аграрному менеджменту: учебное пособие / Под ред. Т. Гагалюка. - К. : АДЕФ-Украина, 2013. 192 с.